

14. Pro dostup do sudovykh rishen' : zakon Ukrainy : vid 22 hrud. 2005 r. # 3262-IV // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. – 2006. – # 15. – St. 128.

15. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennya : Zakon Ukrainy : vid 7 hrud. 1984 r. # 8073 // Vidomosti Verkhovnoyi Rady URSR. – 1984. – # 51. – St. 1122.

Рецензент: кандидат юридичних наук, доцент Дрозд О.Ю.

УДК 342.9

Кібець В.О.,

начальник територіального управління Державної
судової адміністрації України в Сумській області

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ СУДОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

У статті визначено особливості адміністративно-правового забезпечення статусу Державної судової адміністрації. На підставі цих особливостей запропоновано шляхи удосконалення адміністративно-правового забезпечення статусу Державної судової адміністрації. Також, автором здійснено аналіз позицій науковців щодо даного питання.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, Державна судова адміністрація, шляхи удосконалення, нормативно-правова база, судова влада.

Кибец В.А.,

начальник територіального управління

Государственной судебной администрации Украины в Сумской области

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТАТУСА ГОСУДАРСТВЕННОЙ СУДЕБНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ

В данной статье определены особенности административно-правового обеспечения статуса Государственной судебной администрации. На основании этих особенностей предложены пути совершенствования административно-правового обеспечения статуса Государственной судебной администрации. Также, автором осуществлено анализ позиций ученых по данному вопросу

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, Государственная судебная администрация, пути совершенствования нормативно-правовой базы, судебная власть.

Kibets V. A.,

Head of Territorial Administration of the State
Judicial Administration Ukraine in Sumy region

WAYS OF IMPROVING ADMINISTRATIVE LEGAL FRAMEWORK STATUS OF THE STATE JUDICIAL ADMINISTRATION

In this article the peculiarities of administrative and legal support status of the State Judicial Administration. Based on these features suggested ways to improve the provision of administrative and legal status of the State Judicial Administration. Also, the author analyzes the position of scientists on the issue.

Examined that in a further reform of the judicial system in Ukraine necessary to create a modern, highly efficient system of domestic relations proceedings, becoming viable and meaningful public administration, implement close cooperation with international organizations and foreign countries experience borrowings to improve the administrative and legal status of the State Judicial Administration.

Implementation of the above measures will stimulate positive processes of building a democratic, legal and social state formation in it of civil society, increase public confidence in the courts, strengthen the independence of the judiciary, leading to a strengthening in the minds of the citizens of Ukraine-European democratic values, which in turn will accelerate integration processes and Ukraine's accession to the European Union.

Keywords: administrative and legal support, State Court Administration, ways of improvement of regulatory framework, the judiciary.

Актуальність проблематики. Розбудова і розвиток української державності, утвердження верховенства права не можливі без проведення судово-правової реформи в Україні, досконалої системи забезпечення судової влади. Становлення та подальша розбудова незалежної судової влади, ефективного неупередженого функціонування судів загальної юрисдикції в Україні, підвищення рівня організаційного забезпечення роботи судів, подолання негативного впливу на суди з боку суб'єктів політичної і виконавчої влади, підвищення професійного рівня суддівського корпусу тощо є складовими, які сприятимуть реформуванню системи судочинства країни на демократичних засадах. Власне на Державну судову адміністрацію України, в силу її адміністративно-правового статусу, покладено втілення в життя зазначених вище складових, діяльність якої має адміністративно-господарський характер.

Сучасні питання державного керівництва, зокрема, діяльності Державної судової адміністрації, враховуючи складність проблематики зазначеного питання, різноманітні за планом і спектром наукові дослідження з питань функціонування вище зазначеного органу, лишаються вивченими недостатньо.

Ступінь наукової розробки проблеми. Значний внесок у розробку засад щодо шляхів вдосконалення адміністративно-правового забезпечення статусу Державної судової адміністрації України здійснили такі вчені як: В. Б. Авер'янов, В. Д. Бринцев, В. В. Гордовенко, М. П. Запорожець, Р. В. Ігонін, К. С. Ізбац, Р. О. Куйбіда, В. В. Кривенко, Р. І. Кирилук, О. Л. Лукаш, В. Т. Малайченко, Н. П. Матюхіна, В. М. Момот, І. В. Назаров, С. Ю. Обрусна, В. В. Онопенко, В. І. П'ятковський, А. А. Стрижак, А. М. Хливинок, С. Г. Штогун та ін. Водночас, з урахуванням того, що на сьогодні вплив на суди з боку суб'єктів політичної і виконавчо-розподільчої діяльності є вагомим, зазначена проблема заважає реформуванню судочинства, його удосконаленню з урахуванням загальноновизнаних норм міжнародного співробітництва.

Мета статті – враховуючи наукові доробки зазначених вище науковців, провести більш комплексний підхід до з'ясування конкретних шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення статусу Державної судової адміністрації.

Виклад матеріалу. Варто виділити перший шлях до удосконалення адміністративно-правового забезпечення статусу Державної судової адміністрації, це збереження незалежності судів, що має унеможливити втручання, а той тиск з боку органів виконавчої влади і посадових осіб на систему судочинства в Україні.

І. В. Назаров вважає, що оскільки організаційне забезпечення судів може бути використане іншими органами для додаткового контролю над судовою діяльністю, слід вивести його по за межі законодавчої та виконавчої влади й передати у відання судовій. Ми погоджуємося з думкою автора про виведення Державної судової адміністрації України зі структури виконавчої влади з наданням спеціального статусу у рамках судової влади. Дослідник вважає за необхідне переходу від констатації тез про поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, до практичної реалізації цих конституційних положень, зокрема зміни статусу Державної судової адміністрації України та Вищої ради юстиції із чітким розподілом повноважень між органами суддівського самоврядування та вищими судовими органами [1].

З аналізу нормативно-правової бази випливає, що Державна судова адміністрація України належить до органів судової влади, що зазначене в Законі України «Про

судоустрій і статус суддів» [2] та «Положенні про Державну судову адміністрацію України» [3]. Отже, наслідком впровадження адміністративної реформи в Україні в органах судочинства Державна судова адміністрація за правовим статусом та соціально-правовими чинниками й за сутністю в цілому, є органом судової влади. Підсумовуючи вищевказане, наступний шлях вдосконалення полягає в тому, що виконання функцій Державної судової адміністрації України має здійснюватися під контролем вищих органів суддівського самоврядування з одночасним зменшенням впливу на суди з боку суб'єктів політичної і виконавчо-розподільчої влади.

Наступним кроком є збільшення фінансування судової системи. Питання пошуку шляхів належного забезпечення умов здійснення правосуддя у судах першої та апеляційної інстанції набувають особливо важливого значення. На погляд В. І. П'ятовського, на стан можливості впровадження ефективного судочинства в Україні і, значною мірою в судах першої інстанції, несприятливо впливають дефіцит бюджетного фінансування, низький рівень матеріально-технічного і соціально-побутового утримання суддів та працівників апарату судів. Наслідком зазначеного вище є нагромадження значних проблем під час реалізації посадових завдань, їх перенавантаження, що доповнюється недостатньою методичною та нормативно-правовою базою судової діяльності, недосконалістю системи підготовки та перепідготовки кадрів органів правосуддя [4, с. 648-653].

Вирішення зазначеної проблеми автор вбачає у застосуванні засобів державного управління наявними матеріальними, кадровими, організаційними ресурсами, удосконаленні функціональних зв'язків службовців органів правосуддя з урахуванням необхідності реформування системи державного управління в Україні.

Слід мати на увазі, що фінансування всіх судів України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету. Забезпечення цієї норми закону є гарантією самостійності судів і незалежності суддів в якості носіїв влади.

Цей крок ґрунтується на тому, щоб судова система була самостійною і виконувала покладені на неї обов'язки, має бути узаконений особливий порядок фінансування Державної судової адміністрації України, яка пов'язана з іншими носіями державної влади. Прерогатива фінансування судової влади залежить від Верховної Влади України, яка регламентує відповідні обсяги фінансування. У випадку не прийняття і не набуття чинності Закону «Про Державний бюджет України», Кабінет Міністрів України має право здійснювати витрати Державного бюджету відповідно до ст. 46 Бюджетного кодексу України. Тобто, навіть за умови несвоєчасного прийняття Державного бюджету фінансування судової гілки влади не припиняється [5, с. 12-14].

Р.І. Кирилок щодо аналізу діяльності Державної судової адміністрації упродовж 2010 р. наголошує на тому, що зміна статусу зазначеного органу істотно не змінила якість і результативність виконуваних нею повноважень. За офіційною інформацією, розміщеною на сайті Державної судової адміністрації, впродовж 2010 р. її уповноважені представники багаторазово зверталися до Уряду, Верховної Ради України щодо незадовільного фінансування судів. Вони закликали органи влади внести відповідні зміни до бюджету, оскільки потреба у бюджетних коштах судової системи була профінансована державним бюджетом лише на 27%. Навіть після встановлення у всіх судах загальної юрисдикції відповідного програмного забезпечення, з метою

належного функціонування автоматизованої системи документообігу, необхідно негайно забезпечити суди відповідними матеріально-технічними ресурсами. Зі слів Голови Державної судової адміністрації України неналежне фінансування судової системи неминуче позначається на діяльності судів [6, с. 28-32].

А. М. Хливнюк вважає, що побудова прозорого механізму фінансування судової влади, поряд зі зміною правового статусу судової адміністрації, буде основою для покращення фінансування судової влади в Україні [7, с. 118-125]. Механізм фінансування має передбачати обов'язкову участь суддів у розробці бюджету, введення до державного бюджету окремими рядками кожного суду та інших інституцій судової влади, повне та своєчасне отримання коштів органами судової влади, усунення диспропорцій у видатках на утримання Верховного Суду та вищих спеціалізованих судів по відношенню до інших судів загальної юрисдикції у напрямі збільшення фінансування останніх.

Засади і напрями діяльності, правовий статус Державної судової адміністрації досліджувалися численними науковцями. М. П. Запорожець розглядала проблему місця внутрішньо-організаційної діяльності суду у предметі адміністративного права. Дослідником сформульовані особливості внутрішньо організаційних відносин в місцевих загальних судах, які регулюються адміністративно-правовими нормами [8, с. 5]. Хоча й обсяг забезпечення судів першої та апеляційної інстанції знаходиться на низькому рівні, необхідно відзначити, що його поступовому практичному удосконаленню у значній мірі сприяє робота Верховного Суду України, Ради суддів України, Державної судової адміністрації України, знання та погляди провідних організаторів судової діяльності [9, с. 3-5].

Враховуючи вищезазначені позиції вчених, можна дійти висновку, що збільшення фінансування судової системи, більш повне та своєчасне отримання коштів органами судової влади, призведе до зменшення дефіциту бюджетного фінансування Державної судової адміністрації, забезпечить суди відповідними матеріально-технічними ресурсами, що, в свою чергу, вдосконалив кадрові, організаційні, функціональні зв'язки службовців; зменшить перенавантаження посадовців та полегшить виконання їх посадових завдань.

Наступним шляхом вдосконалення є встановлення стратегічного контролю над наслідками законодавчих ініціатив та обов'язкова участь суддів у розробці бюджету. Необхідно розглянути пропозиції, які висвітлюються в експертній рекомендації Маркуса Зіммера, експерта з бюджетування судів: «Попередній огляд проблем та рекомендацій щодо підсилення управління фінансами та бюджетного процесу судової системи України». Верховна Рада досить часто приймає закони, що суттєво впливають на судовий устрій без всебічного обґрунтованого фінансування його наслідків. У випадку розробки й прийняття відповідного закону, який змінює діяльність і статус системи правосуддя, Керівництву З'їзду суддів, Ради суддів України та Державної судової адміністрації України передбачається вносити подання у Верховну Раду, із проханням надавати проект документу для аналізу, з'ясування вірогідного впливу такого закону з урахуванням додаткових витрат та необхідних ресурсів з метою впровадження його положень [10, с.1-55]. Тому, необхідна обов'язкова участь суддів у

розробці бюджету, введення до державного бюджету окремими рядками кожного суду та інших інституцій судової влади.

Наступним шляхом вдосконалення стане: наповнення інструментів державного управління наявними матеріальними, кадровими, організаційними ресурсами, удосконаленням функціональних зв'язків службовців органів правосуддя з урахуванням необхідності реформування системи державного управління в Україні. Суспільні відносини, що пов'язані з організацією належної роботи судів та апарату суду в Україні фактично і відображають визначальну сутність предмету діяльності Державної судової адміністрації, що зумовлена глибинними адміністративно-управлінськими зв'язками. Завдання, повноваження Державної судової адміністрації регламентовані чинним законодавством, а їх виконання можливе лише за умови дотримання науково-обґрунтованих правил та рекомендацій методично-правового характеру.

Деякі дослідники, які вивчали сутність адміністративно-правового регулювання, зміст адміністративного права, систему відносин у діяльності органів судової гілки влади, зокрема організаційного характеру, не виокремлювали [11, с. 87]. В. В Онопенко займається вивченням основних тенденцій здійснення правосуддя, причин негативних тенденцій в українському судочинстві та засад реформування судової системи України [12, с. 5], Р. О. Куйбіда, вивчаючи організацію і розвиток судової системи України, акцентує увагу на тому, що сучасна система кадрового забезпечення адміністративних судів не повною мірою відповідає європейським стандартам у цій галузі права [13, с. 11]. Поставлені нами питання також досліджував О. В. Красноборов. Вченим наведені основні ознаки діяльності цього органу щодо організаційного забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції, охарактеризовано предмет правового регулювання діяльності Державної судової адміністрації України, сформульовано поняття інформаційного забезпечення судів загальної юрисдикції, класифікацію функцій Державної судової адміністрації України, яку здійснено за ознакою напрямі вшвиу: внутрішні та зовнішні функції, сформульовано визначення та класифікацію принципів діяльності Державної судової адміністрації України як елементу їх адміністративно-правового статусу тощо [14, с. 9-10].

В діяльності Державної судової адміністрації слід виділяти певні принципи, як елементи її адміністративно-правового статусу, а саме загальносистемні і спеціальні. Зокрема, до загальносистемних принципів слід відносити ті, які відтворюють загальні відносини і процеси, властиві всій системі державного управління. Це такі принципи діяльності як законність, справедливість, рівноправність, нерозривний зв'язок прав і обов'язків, співвідношення переконання й примусу, відповідальність. Спеціальні принципи діяльності Державної судової адміністрації України мають бути підпорядковані основам конституційного ладу, а саме принципи диференціації і фіксації повноважень посадових осіб щодо організаційного забезпечення діяльності судів, поєднання єдиноначальності та колегіальності у сфері організаційного забезпечення судів, відповідального керівництва, взаємодії, контролю, раціональності та інформаційної достатності. Отже, на основі зазначеного вище, слід зробити висновок про те, що принципами діяльності Державної судової адміністрації України мають бути законодавчі відправні засади, ідеї, загальні положення, які слугуватимуть основою для

формування, організації та реалізації завдань зазначеного органу управління системи судочинства в країні.

Державна судова адміністрація України відповідну діяльність з забезпечення апарату судів має здійснювати у наступних напрямках, зокрема: кадрового забезпечення і створення відповідних умов для забезпечення апарату судів; підготовка і перепідготовка високопрофесійного корпусу суддів України; формування кадрового резерву. В основі підготовки та перепідготовки кадрів для органів судочинства має лежати високопрофесійна фахова підготовка, відповідні практичні навички. Необхідно акцентувати увагу на тому, що однією з елементів адміністративно-правового статусу органу є відповідальність. Саме почуття власної відповідальності працівників органів правосуддя перед людьми, суспільством в цілому за результати власної професійної діяльності має бути складовою підготовки високопрофесійних кадрів.

Таким чином, шляхи удосконалення адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації України мають здійснюватися у наступних напрямках: оптимізації організаційно-підатної структури, інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділу, порядку взаємодії зазначеного органу з іншими органами законодавчої і виконавчої влади.

Висновок. Отже, в умовах подальшого реформування судової системи України необхідне утворення сучасних, високоефективних зв'язків в системі вітчизняного судочинства, становлення дієздатного і значимого державного управління, здійснення тісної співпраці з міжнародними організаціями та запозичення досвіду зарубіжних країн для вдосконалення адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації. Здійснення вищезазначених заходів стимулюватиме позитивні процеси побудови демократичної, правової та соціальної держави, формування в ній громадянського суспільства, зростання довіри громадян до судів, зміцнить незалежність судової влади, що призведе до утвердження в свідомості громадян України загальноєвропейських демократичних цінностей, що, в свою чергу, прискорить інтеграційні процеси, та вступ України до Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Назаров І.В. Органи судової влади України. Верховний суд України. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010 р. – № 41. / № 41-42; № 43; № 44-45 / . – стор. 1468. – стаття 529.
3. Положення про Державну судову адміністрацію України: Указ Президента України від 22.10.2010 р. №12/2010 // Офіційний вісник України. – 2010.
4. П'ятковський В.І. Державна судова адміністрація України як суб'єкт адміністративного права / В.І. П'ятковський // Форум права. – 2011. – №3. – С.648-653.
5. Лукаш О. Належне фінансування судів – гарантія їх незалежності / О. Лукаш, Д. Притика // Право України. – 2007. – № 2. – С. 12-14.
6. Р.І. Кирилюк. Види забезпечувальної діяльності Державної судової адміністрації України. – Вісник Верховного Суду України. – №12(136). – 2011. – С.52-60.
7. Хливнюк А.М. Участь Державної судової адміністрації України у фінансуванні судів / А.М. Хливнюк // Вісник Академії адвокатури України. – 2008. – № 3 (13). – С. 118-125.
8. Запорожець М.П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих судів: Дис...канд.юрід.наук.12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право/ Михайло Петрович Запорожець / Національний університет внутрішніх справ. – Харків. – 2004. – 179 с.

9. Стрижак А.А. Державне управління забезпеченням діяльності судів загальної юрисдикції: Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Андрій Андрійович Стрижак / Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2005. – 184 с.
10. Маркус Зіммер Звіт "Державна судова адміністрація України: структурний аналіз та рекомендації" Контракт No. AID-121-C-11-00002 2012. – 55 с.
11. Битяк Ю.П., Богуцький В.В., Писаренко Н.Б., Геращук Б.Н., Дьяченко А.В. Адміністративне право України. Учебн. для студ. вузів юрид. спец. / Ю.П. Битяк (ред.). – 2-е изд. перераб. и доп. – Х.: Право. – 2001. – 528 с.
12. Онопенко В. Про основні тенденції здійснення правосуддя, причини кризових явищ у вітчизняному судочинстві та засади реформування судової системи України / В. Онопенко // Судоустрій та судочинство в Україні. – 2007. – № 1. – С. 5-9.
13. Куйбіда Р.О. Організація і розвиток сучасної судової системи: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.10 / Роман Олексійович Куйбіда. – К., 2006. – 215 с.
14. Красноборов О. В. Адміністративно-правові засади діяльності державної судової адміністрації України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.В. Красноборов. – Х. – 2010. – 19 с.

References:

1. Nazarov I.V. The judicial authorities of Ukraine. The Supreme Court of Ukraine. - Access: <http://www.scourt.gov.ua>.
2. On the Judicial System and Status of Judges: Law of Ukraine of 07.07.2010 № 2453-VI // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. - 2010. - № 41. / № 41-42; Number 43; № 44-45 / . - P. 1468. - Article 529.
3. Regulation on the State Judicial Administration of Ukraine, President of Ukraine Decree of 22.10.2010 p. №12 / 2010 // Official bulletin of Ukraine. - 2010.
4. Pyatkovsky VI State Judicial Administration of Ukraine as an administrative law / VI P'yatkovskyy // Forum of law. - 2011. - №3. - S.648-653.
5. Lukasz O. Proper funding of courts - a guarantee of their independence / Lukas A., D. Prytyka // Right Ukraine. - 2007. - № 2. - P. 12-14.
6. RI Kyrylyuk. Types interim of the State Judicial Administration of Ukraine. - Bulletin of the Supreme Court of Ukraine. - №12 (136). - 2011. - S.52-60.
7. Khlyvniuk AM Participation of the State Judicial Administration of Ukraine in financing ships / AM Khlyvniuk // Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine. - 2008. - № 3 (13). - P. 118-125.
8. Zaporozhets MP Administrative and legal support of the local courts: Dis ... kand. yuryd.nauk.12.00.07 - management theory; administrative law and process; finance law; information law / Mikhail Cossack / National University of Internal Affairs. - Kharkov. - 2004. - 179 p.
9. AA Stryzhak State administration of courts of general jurisdiction: Dis ... kand. yuryd.nauk. 12.00.07 - management theory; administrative law and process; finance law; information law / Andrey Strizhak / Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. - K., 2005. - 184 p.
10. Markus Zimmer report "The State Judicial Administration of Ukraine: structural analysis and recommendations" Contract No. AID-121-C-11-00002 2012. - 55 p.
11. Bytyak YP, Bohutskyy VV Pisarenko NB, Heraschuk BN, Dyachenko A.V. Administrative right of Ukraine: Uchebn. for the studio. Universities Legal. spec. / YP Bytyak (ed.). - 2nd ed. rev. and dop. - H. : Right. - 2001.- 528 p.
12. V. Onopenko On the main trends of justice, the causes of the crisis in the domestic proceedings and principles of judicial reform Ukraine / V. Onopenko // Judicial system and legal proceedings in Ukraine. - 2007. - № 1. - P. 5-9.
13. Kuibida RO Organization and development of a modern judicial system: Dis. ... Candidate Legal. Sciences: 12.00.10 / Roman O. Kuybida. - K., 2006. - 215 p.
14. Krasnoborov V. Administrative and legal principles of the State Judicial Administration of Ukraine: Author. Thesis ... candidate. Legal. Sciences: 12.00.07 "Administrative law and process; finance law; information law" / OV Krasnoborov. - H. - 2010. - 19 p.

Рецензент: кандидат юридичних наук, доцент Сіроха Д.І.